

بخش اول :

تعدیل در قراردادهای اجرایی

مقدمه

تورم و افزایش قیمت هادر شرایط کنونی امری اجتناب ناپذیر و به لحاظ کمی غیر قابل پیش بینی است. بنابراین در نظر گرفتن روش هایی برای مقابله با اثرات منفی این پدیده در معاملات ضروری بوده و لازم است قیمت هادر طول زمان و بر اساس شاخص های مصوب و رسمی به گونه ای تعدیل شود تا بابه حداقل رساندن ریسک ، انگیزه مشارکت پیمانکاران در معاملات بخش دولتی افزایش یابد.

با این دیدگاه و در چارچوب نظام فنی و اجرایی حاکم بر طرحهای عمرانی کشور و ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱ ، " دستورالعمل نحوه تعدیل آحاد بهای پیمان ها " در تاریخ ۱۳۸۲/۹/۱۵ ابلاغ گردیده است .

در این نوشتار سعی خواهد شد دستورالعمل مذکور مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

تعدیل چیست؟

تعدیل در لغت به معنی برابر کردن و در عرف قراردادی به معنی متناسب کردن قیمت های پیمان در طول مدت اجرا با استفاده از شاخص های تعدیل است.

در قراردادهای اجرایی علی الخصوص قراردادهای با حجم بالا و مدت طولانی ، اخذ قیمت به صورت مقطوع به هیچ وجه توصیه نمی شود. چرا که قابل پیش بینی نبودن تورم ، اشتباه در تخمین ضرایب تعدیل را بسیار محتمل می نماید. چنانچه این ضریب بیش از مقدار واقعی در نظر گرفته شود ، هزینه های اجرای طرح به صورت غیر واقعی افزایش می یابد؛ و اگر کمتر از مقدار واقعی بر آورده شده باشد ، به دلیل عدم همخوانی هزینه اجرا با قیمت های پیمان ، عملاً " امکان ادامه کار از پیمانکار سلب می شود. که در هر دو صورت منافع کارفرما تا مین نخواهد شد.

گاهها " مشاهده می شود که با استدلال کوتاه بودن مدت اجرا ، تعدیل در پیمان پیش بینی نشده است. سپس در طول مدت پیمان به دلایل مختلف و خارج از تصور پیمانکار ، مدت اجرای کار افزایش یافته است و عدم پیش بینی تعدیل امکان جبران ضررهای ناشی از افزایش قیمت هار از کارفرما سلب نموده و قرارداد به بن بست رسیده است.

بنابراین می توان نتیجه گرفت که جهت جبران هزینه های آینده ، ذکر ماده تعدیل در کلیه قراردادهای اجرایی الزامی است.

روش تعدیل فهرست های پایه:

هرساله فهرس بهای پایه توسط معاونت نظارت و مدیریت راهبردی ریاست جمهوری (سازمان برنامه و بودجه سابق) تهیه و ابلاغ می شود. در سال ۱۳۸۷، فهرس بهای پایه در ۱۵ رشته پیمانکاری شامل:

۱- آبخیزداری و منابع طبیعی

۲- ابنیه

۳- تاسیسات برقی

۴- چاه

۵- خطوط انتقال آب

۶- شبکه جمع آوری و انتقال فاضلاب

۷- ساخت و ترمیم قنات

۸- تاسیسات مکانیکی

۹- راه و بانده فرودگاه

۱۰- راهداری

۱۱- سدسازی

۱۲- شبکه توزیع آب

۱۳- آبیاری تحت فشار

۱۴- انتقال و توزیع آب روستایی

۱۵- رشته آبیاری وزهکشی، تهیه شده است.

قیمت های فهرس بهای هر سال بر اساس قیمت های آخرین سه ماهه سال قبل تهیه می گردد و به منظور متعادل ساختن این قیمت ها در طول مدت اجرای قراردادها، شاخص های رسمی تعدیل به صورت سه ماهه (منطبق با فصول سال) تهیه و ابلاغ می شود. بنابراین شاخص های تعدیل صرفاً به فهرس پایه تسری دارد.

روش تعدیل فهرست های خاص:

تعریف شاخص:

در دستورالعمل نحوه تعدیل آحاد بهای پیمانها، شاخص تعدیل به عنوان عددی که متوسط قیمت هر دوره رانسبت به یک دوره معین (دوره پایه) نشان می دهد، تعریف شده است. شاخص دوره پایه (سه ماهه چهارم سال ۶۱) عدد ۱۰۰ در نظر گرفته شده است و بنابراین شاخص های اعلامی

به درصد بیان می شود. این شاخص ها به صورت سه ماهه و منتهی به ماههای خرداد، شهریور، آذر و اسفند ابلاغ می شود که به ترتیب سه ماهه اول تا چهارم نامیده می شوند.

انواع شاخص ها:

انواع شاخص های تعریف شده در دستورالعمل مذکور به لحاظ دقت در محاسبه عبارتند از: شاخص کلی، شاخص رشته ای و شاخص گروهی .

شاخص گروهی عددی است که نسبت متوسط قیمت های هر فصل از فصول فهرس بهای پایه در دوره مورد نظر را به دوره پایه (سه ماهه چهارم سال ۶۱) به درصد نشان می دهد.

شاخص رشته های عددی است که نسبت متوسط قیمت های تمامی ردیف های یک فهرست بهای پایه در دوره مورد نظر را به دوره پایه (سه ماهه چهارم سال ۶۱) به درصد نشان می دهد.

شاخص کلی عددی است که متوسط قیمت آحاد بهای برای کل فهرس بهای پایه را در هر دوره نسبت به دوره پایه (سه ماهه چهارم سال ۶۱) به درصد نشان می دهد.

بر این اساس، شاخص های گروهی در مقایسه با سایر شاخص ها، با دقت بیشتری افزایش قیمت ها را نشان می دهند و پس از آن شاخص های رشته ای در رتبه بعدی قرار دارد.

شاخص کلی که در تعدیل مبالغ تجهیز و برچیدن کارگاه کاربرد دارد، تا سال پایان سال ۱۳۸۴ ابلاغ می گردید. از سه ماهه اول سال ۱۳۸۵، شاخص های کلی به صورت رابطه زیر تعریف شده است:

شاخص فصلی فهرست بهای منضم به پیمان + شاخص فصلی فهرست بهای ابنیه = شاخص کلی

۲

چنانچه در تهیه برآورد از چندین فهرست بها استفاده شده باشد، در محاسبه شاخص کلی از شاخص رشته ای فهرستی که بالاترین مبلغ برآورد را دارد، استفاده می شود.

به لحاظ زمانی نیز شاخص ها به دو گروه شاخص مبنای پایه و شاخص دوره انجام کار تقسیم می شوند. شاخص دوره انجام کار عبارتست از شاخص کلی، رشته ای یا گروهی دوه سه ماهه ای که عملیات اجرایی در آن انجام شده است.

شاخص مبنای پیمان نیز عبارتست از شاخص یک دوره سه ماهه پیش از دوره سه ماهه ای که پیشنهاد قیمت پیمانکار در آن ارائه شده است و از همین دوره مبناست که تعدیل پیمان محاسبه و پرداخت می شود. با توجه به اهمیت موضوع، شاخص مبنای پیمان می باید حتماً در قرارداد قید شود. این بخش از مطالب را با ارائه یک مثال به پایان می بریم.

مثال:

بر اساس اطلاعات ذیل و برای قراردادی که مناقصه آن در سه ماهه سوم سال ۱۳۸۷ برگزار گردیده و بر اساس فهرست بهای تاسیسات برقی برآورد شده است،

الف) شاخص کلی برای مبلغ تجهیز کارگاه در دوره سه ماهه چهارم سال ۸۶ را محاسبه نمایید.

ب) مشخص نمایید که در این قرارداد دوره مبنای پیمان کدام دوره خواهد بود؟

شاخص رشته ای فهرست بهای تاسیسات برقی در سه ماهه های مختلف سال ۱۳۸۶

سه ماهه اول	سه ماهه دوم	سه ماهه سوم	سه ماهه چهارم
۳۳۸/۵	۳۳۹/۵	۳۴۱	۳۴۹/۲

شاخص رشته ابنیه در سه ماهه مذکور برابر ۳۲۹/۴ می باشد.

پاسخ:

الف) رابطه محاسبه شاخص دوره انجام کار عبارت بود از:

شاخص فصلی فهرست بهای منضم به پیمان + شاخص فصلی فهرست بهای ابنیه = شاخص کلی

۲

بنابراین شاخص کلی برای تعدیل مبلغ تجهیز و برچیدن کارگاه در سه ماهه چهارم

سال ۱۳۸۶ برابر است با:

$$\frac{329.4 + 349.2}{2} = 339.3$$

۲

ب) با توجه به اینکه مناقصه در سه ماه سوم ۸۶ برگزار گردیده بنابراین دوره مبنای پیمان یک سه ماهه

قبل یعنی سه ماهه دوم سال ۸۶ می باشد.